

EZOTERICKÁ KOZMOLÓGIA

RUDOLF STEINER

GA 94

V. Joga na východe a západe I

29. mája 1906, Paríž

Skôr než sa pustíme do tejto témy, musíme si uvedomiť, že odkedy sa okultizmus spopularizoval, určitá trieda teozofickej literatúry vyvolala mylné predstavy o skutočnom celi okultnej vedy. Tvrdilo sa, že cieľom je zničenie tela prostredníctvom askézy a že realita je ilúzia, ktorú treba poraziť, pričom sa odkazuje na „maya“, o ktorej hovorí hinduistická filozofia. To je viac ako prehánanie; je to skutočná chyba, ktorej odporuje veda a prax okultizmu.

Grécke obrazy prirovnávajú dušu k včele a to je oveľa vernejšie skutočnosti. Tak ako včela vychádza z úľa a zbiera šťavu z kvetov, aby ju vydestilovala a urobila z nej med, tak aj duša vychádza z Ducha, preniká do reality a zbiera svoju esenciu, ktorá sa potom opäť prenáša do Ducha.

Okultizmus nepohrda realitou, ale snaží sa ju skôr pochopiť a využiť. Telo nie je len odev, je to *nástroj* Ducha. Okultizmus nie je veda, ktorá si podriadiť telo, ale učí nás, ako ho používať na vyššie ciele. Dalo by sa povedať, že rozumieme podstate magnetu, ak by sme ho opísali len ako kus železa v tvare podkovy? Nie, naozaj. Ale pochopili sme, ak povieme: 'Magnet je kus železa, ktorý má silu priťahovať iné kusy železa.' Viditeľná realita je úplne preniknutá hlbšou realitou a práve touto hlbšou realitou sa duša snaží preniknúť a ovládnuť ju.

Po tisíce rokov bola vyššia múdrosť strážená v hlbokom tajomstve okultnými bratstvami. Človek musel patriť do jedného z týchto bratstiev, kým sa mohol naučiť čo i len prvky okultnej vedy. Aby mohol vstúpiť do Bratstva, musel prejsť určitými skúškami a prisahať, že nezneužije pravdy, ktoré mu boli odhalené. Ale podmienky

civilizácie a najmä ľudského intelektu sa od 16. storočia a predovšetkým za posledných sto rokov pod vplyvom vedeckých objavov úplne zmenili. Výsledkom vedy je, že určitý počet právd týkajúcich sa prírody a sveta zmyslov – ktoré v dávnych dobách poznali len zasvätení – sa stali verejným majetkom. Vedomosti, ktorými disponuje dnešná veda, boli kedysi súčasťou tajomstiev. Zasvätení vždy vedeli, čo boli časom všetci ľudia predurčení poznať. Preto sa zasvätení nazývajú proroci. Príchod kresťanstva spôsobil veľkú zmenu v spôsobe zasvätenia. Zasvätenie od čias Krista Ježiša nebolo rovnaké ako pred Jeho príchodom. To môžeme pochopiť len štúdiom podstaty človeka a siedmich základných princípov jeho bytia.

(1) Fyzické telo, viditeľné prirodzeným okom a známe vede. Človek ako čisto fyzická bytosť zodpovedá minerálnemu svetu; je spojením všetkých fyzických síl vesmíru.

(2) Éterické telo. Ako sa to stane vnímateľným?

Vieme, že hypnóza navodzuje iný stav vedomia nielen u hypnotizovaného subjektu, ale aj u hypnotizéra, ktorý svojmu subjektu navrhuje čokoľvek, čo sa mu zapáči. Môže ho prinútiť myslieť si, že stolička je kôň, alebo že tam stolička nie je, alebo že v miestnosti, ktorá je naozaj plná ľudí, nikto nie je. Zasvätenec vedome využíva silu, ktorou môže zo svojho zraku vymazať fyzické telo osoby pred sebou. Potom na mieste fyzického tela neuvidí prázdny priestor, ale éterické telo. Toto telo sa trochu podobá fyzickému telu a predsa je iné. Preberá podobu fyzického tela, mierne ho presahuje. Éterické telo je viac-menej žiarivé a tekuté. Namiesto orgánov sú tu prúdy rôznych farieb, pričom srdce je skutočným vírom síl a prúdiacich prúdov. Éterické telo je „éterickým dvojníkom“ hmotného tela. Človek to má spoločné s rastlinami. Neprodukuje ho fyzické telo, ako by sa prírodovedci mohli domnievať; naopak, éterické telo je staviteľom každého živého organizmu. V rastline, ako aj u človeka je silou rastu, rytmu a rozmnožovania.

(3) Astrálne telo nemá formu éterického ani fyzického tela. Je to vajcovod a presahuje telo ako oblak, aura. Astrálne telo môže mať všetky farby dúhy, podľa vášne, ktorou je oživené. Každá vášeň má svoju astrálnu farbu. Okrem toho je astrálne telo v určitom zmysle syntézou fyzického a éterického tela, pretože éterické telo má vždy opačný charakter ako pohlavie fyzického tela. Éterické telo muža je

ženské; éterické telo ženy je mužské. U muža aj u ženy je astrálne telo bisexuálne. V tomto zmysle ide teda o syntézu dvoch ďalších telies.

(4) Ja – *Manas* v sanskrite, *Joph* v hebrejčine – je inteligentná, racionálna duša. Je to nezničiteľná individualita, ktorá sa môže naučiť stavať iné telá – „nevyjadriteľné“, ľudské ja a božské ja.

Spojenie týchto štyroch prvkov uctieval Pytagoras v znamení *tetragramu* .

Evolúcia človeka spočíva v premene nižších tiel pomocou ja na zduchovené telá. Fyzické telo je najstarším – teda najdokonalejším – princípom ľudskej bytosti. Úlohou súčasnej epochy ľudského vývoja je premena astrálneho tela.

U civilizovaného človeka je astrálne telo rozdelené na dve časti – nižšiu a vyššiu. Spodná časť je stále chaotická a tmavá, vyššia je žiarivá, do ktorej ešte aj teraz prenikajú sily *Manas* – to znamená, že má určitý poriadok a pravidelnosť.

Keď zasvätenec očistil svoje astrálne telo od všetkých zvieracích vášní, keď sa úplne rozžiarilo (prvá fáza zasvätenia), dospel do štádia *katarzie* . Až potom môže pracovať na svojom éterickom tele a týmto spôsobom „pripevniť svoju pečať“ k fyzickému telu. Astrálne telo samo o sebe nemá priamy vplyv na fyzické telo. Jeho sily musia prejsť cez éterické telo. Úloha učeníka sa teda týka premeny astrálneho a éterického tela, aby nakoniec získal plnú a úplnú kontrolu nad fyzickým telom. Takto sa stáva majstrom.

Dotýkame sa tu úžasného zákona ľudskej prirodzenosti, ktorý dokazuje, že ja a *Manas* sú ústrednými bodmi ľudského rozvoja. Keď *Manas* dominuje astrálnemu a éterickému telu, človek získava nové schopnosti a tie následne ovplyvňujú duchovnú a božskú podobu človeka. Keď *Manas* pôsobí na éterické telo, vytvára sa svetlo a sila za účelom duchovného bytia človeka (*Budhi*). Keď *Manas* pôsobí na fyzické telo, vytvára sa svetlo a sila pre božského ducha človeka (*Átma*). Evolúcia človeka sa teda rovná premene nižších tiel vyšším *Ja* .

Máme prvoradý príklad fungovania nižšieho ja v anekdote, ktorú rozprával Darwin. Na jednej zo svojich ciest sa zhováral s kanibalom a prostredníctvom tlmočníka sa spýtal, či necíti odpor k jedeniu ľudského mäsa. Nato diviak vybuchol do smiechu a povedal: „Človek musel ochutnať ľudské mäso, aby vedel, či je dobré jesť. A ty o tom nič nevieš!"

Premena astrálneho tela ide ruka v ruke s ovládaním pocitov a ich očistou.

Spodná časť astrálneho tela človeka v našom veku je tmavá; vyššia časť je priezračná a plná farieb. Vyššia časť bola transmutovaná a preniknutá ja, ale zatiaľ nie spodná časť. Keď človek premenil celé svoje astrálne telo, hovoríme, že ho zmenil na Manas. Až potom môže začať pracovať na éterickom tele. Existuje dôvod, prečo je to tak. Všetko v astrálnom tele je pominuteľné. Všetko, čo sa deje v éterickom tele, zanecháva nezmazateľnú stopu, ktorá je navyše ako pečať vtlačená do fyzického tela.

Vyššie stupne zasvätenia spočívajú v ovládaní všetkých javov spojených s fyzickým telom, v ich ovládaní a ovládaní podľa vôle. Zasvätenec vlastní *átma* do tej miery, do akej to dosiahne; stáva sa mudrcom a má moc nad Prírodou.

Rozdiel medzi východným a západným zasvätením spočíva v metóde, ktorou majster privedie žiaka do bodu, kedy môže pracovať na svojom éterickom tele. Tu musíme zvážiť rôzne podmienky, v ktorých sa človek nachádza počas spánku a bdenia.

Počas spánku je astrálne telo čiastočne oslobodené od fyzického tela a je v stave nečinnosti, ale vegetatívna aktivita éterického tela pokračuje.

Pri smrti sú éterické a astrálne telá úplne oddelené od fyzického tela. V éterickom tele, ktoré je nositeľom pamäti, je spomienka na minulý život a vo chvíli, keď sa éterické telo oslobodí, umierajúci majú pred sebou obraz celého svojho života. Oslobodené od fyzického tela sa éterické telo stáva oveľa citlivejším a ovplyvniteľnejším, pretože už nie je obmedzované fyzickou substanciou.

Orientálne zasvätenie spočívalo v procese, pri ktorom boli éterické a astrálne telá novokňaza vytlačené z jeho fyzického tela. Ležal v tranze trvajúcim tri dni a hierofant počas tejto doby ovládal jeho oslobodené éterické telo, vlieval do neho impulzy a učil ho múdrosti, ktorá zostala ako silný, trvalý dojem. Keď sa nový zasvätenec prebudil z tranzy, zistil, že má túto múdrosť z dôvodu, že pamäť je súčasťou éterického tela. Múdrosť bola okultnou doktrínou, no niesla trvalú a osobnú pečať hierofanta, ktorý ju odovzdal. O mužovi, ktorý prešiel týmto zasvätením, sa hovorilo, že je „dvakrát narodený“.

Proces *západnej* iniciácie je celkom odlišný. Východná iniciácia prebieha, keď je človek v stave spánku; Západné zasvätenie musí byť

dosiahnuté v stave bdelosti. Inými slovami, neexistuje oddelenie éterického a fyzického tela. V západnej iniciácii je nováčik voľný; majster jednoducho hrá rolu buditeľa. Nesnaží sa dominovať ani konvertovať; len rozpráva, čo sám videl, — A ako máme počúvať? Existujú tri spôsoby počúvania: prijať slová ako neomylnú autoritu; byť skeptický a bojovať proti počutému; dbať na to, čo sa hovorí bez otrockej, slepej dôverčivosti a bez systematického oponovania, dovoliť myšlienkam pôsobiť na nás a pozorovať ich účinky. Toto je postoj, ktorý by mal žiak zaujať voči svojmu majstrovi pri západnej iniciácii.

Iniciátor vie, že kto je pán, musí byť aj služobníkom. Jeho úlohou nie je pretvárať dušu svojho žiaka na svoj obraz, ale objavovať a riešiť záhadu tejto duše. Učenie dané Iniciátorom nie je dogma; je to jednoducho *impulz* pre rozvoj. Každá pravda, ktorá nie je zároveň životne dôležitým impulzom, je sterilnou pravdou. Preto každá myšlienka musí byť naplnená prvkom *duše*. Myšlienka musí byť preniknutá citom; inak neprejde do ríše duše a bude mŕtvo narodenou myšlienkou.